

עת"א 6662/04/23 - סאימון אבו גנאם נגד שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 6662-04-23 אבו גנאם(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'
תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט דרור ארד-אילון
עותרים סאימון אבו גנאם (אסיר)
נגד
משיבים 1. שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים
2. מדינת ישראל

בשם העותר עו"ד אמיר נבון
בשם המשיבים עו"ד אוהד בוזי

פסק דין

1. עניינה של העתירה בטענה שהמשיב שגה בחישוב תקופת מאסרו של העותר וכפועל יוצא שגה בחישוב תקופת השחרור המנהלי החלה לגביו, כך שבמקום לשחררו ביום 26.3.23 נקבע מועד שחרורו ליום 23.6.23, ועל כן, טוען העותר שהוא מצוי במאסר שלא כדין.
2. ביום 28.2.22 בתיק תעבורה פ"ל 10134-05-21, הושתו על העותר 7 חודשי מאסר (להלן: 'המאסר הראשון'). במהלך מאסרו, הורתה היחידה למאסרים קצרים (וש"ר 15983-11-22) על שחרורו המוקדם מיום 26.7.22 ועד ליום 10.11.22 (ובסה"כ 107 ימים). אלא שביום 12.1.23, בגין מעצרו בעבירה נוספת, הופקע השחרור המוקדם האמור במלואו, והעותר נאסר לתקופה של 107 ימים (להלן: 'המאסר על תנאי המבוטל').
3. ביום 27.2.23 נגזר דינו של העותר בגין העבירה הנוספת (ת"פ 12284-11-22), והושתו עליו 7 חודשי מאסר בניכוי ימי מעצרו, לנשיאה במצטבר לכל מאסר אחר, ולמאסר שהופקע בגין גזר הדין שהושת עליו בתיק התעבורה שלעיל (להלן: 'המאסר השני').
4. לטענת העותר, יש להורות על שחרור מנהלי ביחס לכל אחד מהמאסרים לעיל בנפרד, כאשר ביחס לתקופת המאסר הראשון יש לקחת בחשבון את מלוא תקופת המאסר שהושת עליו (7 חודשים) ולא רק את המאסר-על-תנאי המבוטל (107 ימים). כך, לטענתו, ע"פ פקודת בתי הסוהר, בגין כל אחת מתקופות אלו, העומדת על 7 חודשים, יש להורות על שחרורו ל-12 שבועות (84 ימים), ובסה"כ יש להורות על שחרור מנהלי בן 168 ימים. בנוסף טוען העותר, שהמשיב קובע את עמדתו באשר לדרך חישובו של שחרור מנהלי שלא באופן אחיד ושוויוני, אלא בכל מקרה על פי התוצאה המצמצמת את השחרור מנהלי.
5. המשיב טוען, שעל פי דין, יתרת המאסר לצורך קביעת השחרור המנהלי כוללת את שתי תקופות המאסר גם יחד, כאשר בעניין המאסר הראשון יש לראות במאסר המבוטל תקופת מאסר נפרדת ועצמאית, שרק אותה יש לכלול ביתרת המאסר, קרי 107 ימים בלבד ולא 7 חודשים, כך שיתרת המאסר הכוללת לצורך השחרור המנהלי היא 10 חודשים ו-17 ימים, אשר ע"פ הפקודה בגינה יש להורות על שחרור מנהלי בן 12 שבועות, קרי 84 ימים.

6. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים, מצאתי שהדין עם המשיב ועל כן יש לדחות את העתירה.

דין והכרעה

7. הסדר השחרור המנהלי קבוע בסימן ט1 לפקודת בתי הסוהר, התשל"ב-1971 (להלן: 'הפקודה'). סעיף 68ג(א) בסימן זה קובע:

עלתה תפוסת האסירים על תקן הכליאה, יורה הנציב שישוחררו טרם זמנם האסירים שיתרת המאסר שלהם ביום מתן ההוראה (בסימן זה - היום הקובע) אינה עולה על יתרת המאסר המרבית הקבועה בטור ב' בחלק א' לתוספת הראשונה לקבוצת האסירים שעימה נמנים אותם אסירים לפי טור א' בחלק האמור, ולעניין אסירים שניתנה לגביהם החלטה על שחרור על-תנאי ממאסר - שיתרת מאסרם ביום הקובע אינה עולה על יתרת המאסר המרבית הקבועה בטור ג' באותו חלק לקבוצת האסירים שעימה הם נמנים."

הביטוי 'יתרת מאסר' מוגדר בסעיף 68א' לפקודה (הקו התחתי הוסף):

"תקופת המאסר שנותרה לאסיר לשאת עד לשחרורו בתום תקופת מאסרו המלאה או עד למועד שנקבע לשחרורו המוקדם לפי החלטה על שחרור על-תנאי ממאסר או לפי כל דין, והכל לפי התקופה הקצרה מביניהן;"

בכתב תשובה משלים הבהיר המשיב ש'יתרת מאסר' נקבעת ביום הכניסה של אסיר למאסר על יסוד תקופת המאסר שהושת עליו.

8. סעיף 21א(א) לחוק שחרור על תנאי, התשס"א-2001 מסמיך את ועדת השחרורים להטיל מאסר בזו הלשון:

"אסיר ששחרר על-תנאי לפי הוראות סימן ג' לפרק ב' והפר תנאי מהתנאים האמורים בסעיף 13א(א)-ו(ג) עד (ה), כפי שהוחל לגביו בסעיף 19ג(א), או תנאי כאמור בסעיף 19ג(ב), וכן אסיר ששחרר על-תנאי לפי הוראות סימן ב' לפרק ב' והפר תנאי מן התנאים האמורים בסעיף 13ב(ב) עד (ה) או את תנאי תכנית הפיקוח לפי סעיף 13א, רשאית הועדה לבטל את השחרור ולחייב את האסיר לשאת מאסר שאורכו כאורך תקופת התנאי או חלק ממנה; החליטה הועדה שלא לבטל את השחרור, תזהיר את המשוחרר לבל ישוב להפר את תנאי שחרורו, ורשאית היא לקבוע שתחל לגבי המשוחרר תקופת תנאי חדשה; לענין זה, 'תקופת תנאי חדשה' - תקופה שתחילתה ביום האזרה ואורכה כאורך תקופת התנאי."

9. ברע"ב 1049/15 **ניזרי נ' שירות בתי הסוהר** (2015), נבחן עניינו של אסיר, שהושת עליו עונש של 3 שנים ו-10 חודשים ובנוסף הושת עליו מאסר-חלף-קנס של 3 חודשים. כך, יתרת מאסרו הכוללת עלתה על 4 שנים, ועל כן לא היה עוד זכאי לשחרור מנהלי ממאסרו המלא (מכוח סעיפים 68א(1) לפקודה). בית המשפט העליון הבחין בין חישוב יתרת המאסר לעניין תחולת השחרור המנהלי לבין חישובה לעניין משך השחרור המנהלי.

בעניין יתרת המאסר קבע בית המשפט, כי "ככל שנמצא אסיר זכאי לשחרור מוקדם, חישוב מועד שחרור יתבסס על פרק הזמן המלא בו שהה במאסר - הן זה שנגזר עליו מלכתחילה והן זה שהושת עליו בשל אי תשלום הקנס - כאמור בסעיף 68אובתוספת הראשונה לפקודה." (פסקה 8 לחוות דעתו של כבוד השופט הנדל; הקו התחתי הוסף).

10. בעת"א (חיפה) 52306-03-21 **אדרי נ' שב"ס** (2021), נבחן מעמדה של תקופת מאסר שהושת על ידי

ועדת שחרורים בגין הפרת תנאי שחרור. באותו מקרה, ביטלה ועדת השחרורים את שחרורו על תנאי של האסיר והחייבה אותו לשאת מאסר של 14 חודשים. האסיר טען- כטענת העותר כאן - שיש לחשב את שחרורו המנהלי על יסוד מלוא תקופת מאסרו, ולא רק על יסוד תקופת המאסר-על-תנאי שבוטל. עתירתו נדחתה, ובית המשפט קבע כי מלשון סעיף 21(א) לחוק שחרור על תנאי עולה, שהמאסר שמטילה ועדת שחרורים עם ביטול השחרור על תנאי, הוא "עונש עצמאי בגין הפרת התנאי", ועל כן "ביטול השחרור המוקדם אינו מחזיר את האסיר לריצוי יתרת מאסרו המקורי, אלא מהווה מאסר חדש בגין הפרת התנאי. בנסיבות אלו, הקיצור המנהלי של מאסר זה לא יגזר מאורך המאסר הכללי המקורי אלא מאורך המאסר הרלוונטי שהושתתה על האסיר ששחרורו המוקדם בוטל."

ראו גם עת"א (באר שבע) 38382-03-11 אלימלך (אסיר) נ' שרות בתי הסוהר (2011).

11. מדברים אלה עולה, שיתרת המאסר שעל בסיסה יש לקבוע את משך השחרור המנהלי היא תקופת המאסר, המבוססת על צירוף שני המאסרים שנושא העותר, תקופת המאסר בגין הפרת התנאי שהושתתה על ידי ועדת השחרורים (107 ימים), יחד עם תקופת המאסר השני (7 חודשים), ובסך הכל 10 חודשים ו-17 ימים.

12. העותר מבסס את טענתו על צירוף הוראות החוק הבאות:

סעיף 68ה' לפקודה הקובע כי -

"שחרור מינהלי, יראוהו כשחרור על-תנאי כמשמעותו בחוק שחרור על-תנאי ממאסר, תשס"א-2001, והוראות החוק האמור יחולו על שחרור מינהלי, בשינויים המחוייבים."

וסעיף 8(א) לחוק שחרור על תנאי, התשס"א-2021 הקובע כי -

"תקופת המאסר לענין שחרור על-תנאי, תהיה סך כל תקופות המאסר שעל האסיר לשאת בזו אחר זו, למעט תקופת מאסר שעל האסיר לשאת בשל ביטול שחרורו על-תנאי."

לטענת העותר, יש לקרוא את צירוף הסעיפים, כקובעים שתקופת המאסר לענין השחרור המנהלי תהיה סך כל תקופות המאסר המצטברות, למעט תקופת המאסר בשל ביטול שחרור מנהלי. מכאן הוא מבקש ללמוד, שיש לבחון את תקופות המאסר בנפרד, ולהורות על שחרור נהלי מכל אחת מהן בנפרד.

דומה שזו קריאה מלאכותית של סעיפי החוק, שלא נועדו כלל לבחינת השחרור המנהלי. הרישא של סעיף 8(א) לחוק שחרור על תנאי מבהיר שהוא מיועד "לענין שחרור על תנאי". סעיף 68ה' לפקודה אינו מחיל את חוק שחרור על תנאי אלא "בשינויים המתחייבים", וכפי שאבהיר, התכליות השונות של הסדר השחרור המנהלי והסדר השחרור על תנאי הן בגדר שינוי מתחייב מעין זה.

13. העותר מציג כאסמכתא לגישתו את עת"א (באר שבע) 64824-05-21 אזברגה נ' שב"ס (6.7.21)). באותו מקרה, נשא האסיר בעונש של 16 חודשים וכן בעונש של 320 יום בגין הפקעת מאסר על תנאי. בית המשפט קבע כי על יסוד סעיף 8(א) לחוק שחרור על תנאי, אין למנות את תקופת המאסר-על-תנאי המבוטל בתקופת המאסר הנדרשת לחישוב השחרור המנהלי, וזאת "מפני שאסיר שהפר פעם אחת את האמון שניתן בו כאשר שוחרר ברישיון, והפר את תנאי השחרור, לא יכול לצפות לקבל שחרור נוסף על תנאי, ביחס לאותה תקופה שבה יכול היה להיות משוחרר ברישיון".

פסק דין זה אינו תומך בטענת העותר. אף שהוא הולך כביכול במתווה המוצע על ידי העותר, הרי שבסופו של דבר הוא קובע, שאין לכלול ביתרת המאסר לצורך שחרור מנהלי את תקופת המאסר-על-תנאי המבוטל. בעוד שבמקרה דנן גם המשיב וגם העותר מסכימים שיש לכלול אותה.

14. אכן, עמדת המשיב בפרשת **אזברגה** (שיש לבחון בנפרד את תקופות המאסר) שונה מעמדתו במקרה שלפנינו (שמדובר בתקופת מאסר אחת הכוללת גם את תקופת המאסר-על-תנאי המבוטל). אולם, לשיטתי, יש להעדיף את העמדה שהציג המשיב בהליך דנן, אשר נגזרת מכך שהסדר השחרור על תנאי הוא "**כלי הנתון בידי נציב שירות בתי הסוהר שתכליתו בעיקרה היא הקלה על צפיפות האסירים בבתי הסוהר. שחרור מינהלי מוענק לאסירים בהתאם לשיקול דעתו של הנציב, בתקופות שבהן תפוסת האסירים עולה על תקן הכליאה.**" (רע"ב 6943/13 **אוחנה נ' שב"ס** (2013)). אכן, הסדר זה מצמיח טובת הנאה לאסיר, יוצר ציפיה למועד השחרור ואף מקנה לאסיר זכות מסויגת להסתמכות (כפי שעלה בעניין **אוחנה**; בג"צ 2156/14 **בוגטיך נ' שב"ס** (2014)). אולם "**התכלית היא התמודדות עם מצב בו תפוסת האסירים עולה על תקן הכליאה. כדי לשמור על איזון בין יעדי הענישה והתכלית האמורה, יש לקבוע אילו אסירים יזכו לשחרור מינהלי.**" (רע"ב 1049/15 **ניזרי נ' שירות בתי הסוהר** (2015)), בפסקה 5 לחוות דעתו של כבוד השופט הנדל).

בניגוד להסדר השחרור על-תנאי, שתכליתו ממוקדת באסיר ומיועדת לקדם שיקום ותמריץ חיובי להתנהגות טובה בכלא, תכליתו של הסדר השחרור המנהלי ממוקדת בניהול בתי הסוהר כדי לעמוד בתקן הכליאה. כך, משנכנס אסיר לכלא, גם אם לפי החלטת ועדת שחרורים המבטלת את שחרורו המוקדם, הוא נוסף למצבת האסירים, וממילא מתקיימת לגביו התכלית של התמודדות עם תפוסת האסירים, שעומדת ביסוד הסדר השחרור המנהלי. מטעם זה חל הסדר השחרור המנהלי גם על מאסר-על-תנאי שמבוטל על ידי ועדת שחרורים, כפי שנפסק בפרשות **אדרי ואלימלך לעיל**.

15. העותר מפנה גם לפרשת **דיב צלאח** (עת"א (מרכז) 15168-08-21 **דיב צלאח נ' שב"ס** (27.10.21)); רע"ב 7255/21 **דיב צלאח נ' שב"ס** (2021)). באותו מקרה צירוף המאסר על תנאי שבוטל (20 חודשים) למאסר השני (46 חודשים) הוביל ליתרת מאסר שבשל אורכה נשלל השחרור המנהלי. בית המשפט המחוזי הורה על חישוב מצרפי של המאסרים. בבית המשפט העליון, הודיע המשיב, כי "**בלי לקבוע מסמרות בשלב זה ביחס לשאלות הפרשניות והמשפטיות הנובעות מן הסוגיה, משירות בתי הסוהר נמסר כי בנסיבות העניין המבקש ישוחרר ממאסר היום.**" על יסוד הודעה זו העיר בית המשפט העליון (כבוד השופט אלרון), כי "**טוב עשתה המשיבה בתשובתה המהירה ובכך מנעה את המשך שהייתו של המבקש במאסר מאחורי סורג ובריח, כאשר על פניו היה עליו להיות משוחרר זה מכבר.**"

גם מעניין זה לא יכול העותר להיבנות. בפרשת **דיב צלאח** הסכים שירות בתי הסוהר לשחרר את האסיר, וממילא הנימוקים לא נדונו ולא מדובר כלל בהלכה פסוקה. מעבר לכך, באותו מקרה, האסיר טען שלצורך השחרור המנהלי אין לקחת בחשבון את תקופת המאסר-על-תנאי שבוטל (20 חודש), ולעומת זאת במקרה דנן, העותר טוען שיש לקחת בחשבון את המאסר על תנאי שבוטל (ואף לחשב את מלוא התקופה שהושתה על האסיר כולל התקופה שנשא בה לפני הביטול). כך, פסק דין זה אינו תומך כלל בגישתו של העותר.

מן הכלל אל הפרט

16. 'יתרת המאסר' אשר על פיה נקבע משך השחרור המנהלי, היא תקופת המאסר שעל האסיר לשאת עד יום שחרורו המלא או המוקדם, קרי צירוף תקופות המאסר הפלילי שבמועד הקובע (שהוא בדרך כלל מועד תחילת המאסר), נותר לעותר לשאת בהן בזו אחר זו. לענייננו, יש לכלול בה את תקופת המאסר החדש, ואת תקופת המאסר העצמאי, שהושתה על העותר בשל הפרת תנאי השחרור (ולא את מלוא המאסר המקורי).

ובמספרים, יש לקבוע ש'יתרת המאסר' לענייננו של העותר, היא 7 חודשים בגין המאסר בת"פ 12284-11-22, ועוד 107 ימי המאסר על תנאי, שהם תקופת המאסר בו חויב בוש"ר 15983-11-22 (בגין הפרת תנאי השחרור ממאסרו

בפ"ל 10134-05-22), ובסך הכל 10 חודשים ו-17 ימים.

17. על פי פריט 2 לתוספת הראשונה לפקודת בתי הסוהר, בגין יתרת מאסר העולה על 6 חודשים ואינה עולה על 12 חודשים, כמו היתרה במקרה דנן, תקופת השחרור על תנאי היא 12 שבועות, קרי 84 ימים.

18. עולה, שהחישוב שערך המשיב נכון, ודין העתירה להידחות.

ניתן היום, ג' אייר תשפ"ג, 24 אפריל 2023, בהעדר הצדדים.